

VZPOMÍNKY JANA SICHLERA

Jmenuji se Jan Sichler. Narodil jsem se 13. 4. 1942. Můj tatínek byl učitel na obecné škole, v Tuřanech a v Brněnských Vranovicích, a vlastně on mne přivedl k filmu. Tatínek byl zanícený fotograf a amatérský filmař, takže mě k tomu koníčku přivedl. Už jako malý kluk jsem dělal se Suchánkovou promítačkou, samozřejmě s kamerou a dovedl jsem založit film do šestnáctkové promítačky. Když jsem začal trochu nabírat léta, tatínek chtěl, abych fotografoval a filmoval. Koupil mi fotoaparát Pionýr a tak jsem začal. A tím pádem jsem se stal ve třídě fotografem a i filmařem, protože byla doma šestnáctková kamera od pana Suchánka, taky tam byla Admira osmička a Kodak osmička. Po ukončení gymnázia jsem vystudoval techniku, Vysoké učení technické v Brně, Fakultu strojní, Katedru vodních strojů. Protože byl systém školství takový, aby byli lidi co nejdřív vyštudovaní, tak jsem byl vlastně už ve 23 letech hotový.

K filmování jsem se dostal, ještě jednou to zopakuji, díky tatínkovi, který byl velký filmař také proto, že ve škole, pokud si vzpomínám, byl program pro vzdělávání žáků. K tomu byl určen projektor pana Suchánka, takže tatínek promítal němé filmy a různé výukové a tomu podobné filmy. S tím začal ještě trošičku dřív, takže koncem dvacátých let začal s osmičkou, ale tu záhy opustil a začal natáčet šestnáctkou. V té době byly kamery poměrně vzácné. Víím, že jako první kameru měl Kinamo, která byla na deset metrů inverzního filmu, a protože každý kinoamatér musel zvládnout i vyvolávání materiálu, tak také on vyvolával na rámech.

Tatínek byl v Moravském klubu kinoamatérů v Brně,¹⁾ někdy kolem roku 1936 nebo 1937, jenže potom přišla válka. Během ní to bylo s filmováním problematické, a tak se točily jenom rodinné záležitosti. Ale z těch filmů, které měl tatínek jako člen kinoamatérů v soutěži, tak jeden byl o Slovensku, pak měl film ŽNĚ, to bylo tady někde z lokality Holásek nebo Chrlíc. Jsou tam i některé unikátní záběry, protože on jako učitel mapoval, on byl pořád u všeho, veškeré dění kolem sebe. Třeba si vzpomínám na krátký, možná minutový záběr odhalování pamětní sochy a desky významnému matematikovi Ernstu Machovi v Tuřanech. Bohužel za války byla Němci stržena, protože on byl Žid, takže ta dnešní deska je už pouze duplikát. Ale událost toho odhalení byla jím zaznamenána jako spousta jiných věcí, které natáčel, ať svoje žáky nebo různé procházky a radovánky. Jsou to věci, který se děly v obci – průvody, oslavy, sokolská cvičení před válkou. Jsou tam zachyceny některé osobnosti z toho regionu – žáci pana skladatele Štastného, což byl žák Janáčkův. Ze závodů na Masarykově okruhu je jeden pěkný film, ucelený, řekl bych reportážní, kde je Louis Chiron, Caraciola nebo von Stuck – havárie, která se tam

1) Moravskoslezský klub kinoamatérů v Brně.

stala, a to tatínek všechno točil. Takže já jsem se vlastně dostal k tomu filmování už tak v pěti letech, to jsem už začal točit, i když teda s dozorem, a potom začalo určitý období ve školním věku, kdy jsem byl trošičku bokem, ale točil jsem třeba spolužáky a různé podobné věci. S filmováním amatérským trošku na vyšší úrovni jsem začal tak koncem roku 1967, kdy jsem se seznámil s Pavlem Tomanem, což byl nadaný fotograf. Také začínal s filmem a protože jsme oba dva chodili na fotku na LŠU k profesoru Jenišťovi a panu Beranovi, tak slovo dalo slovo a natáčel se hraný film.

V té první fázi jsem zařizoval ozvučení filmu, to znamená výběr hudby a technické provedení záznamu. Potom už jsem začal dělat filmy buď sám nebo v klubu. Nová mladá parta se vytvořila asi někdy začátkem roku 1968 v bývalém závodním klubu První brněnské strojírny, kam tehdy patřil kamarád Michal Smatana, pak tam byl ještě myslím Zdeněk Březina, ale s Michalem Smatanou jsme společně ty filmy dělali. Já jsem obvykle dělal kameru a režii, staral jsem se o hudbu. Začínali jsme v tom roce 1968 hlavně hranými filmy, protože jsme tím chtěli lidem něco říct. Potom pokud to nešlo, tak jsme dělali dokumenty, neboli reportáže. Musím ještě připomenout, že v Brně byl ještě význačný Klub filmových amatérů na Radnické ulici, kde jsme byli taky současně jako členové a kde probíhaly klubovní večery plus projekce filmů. Brněnský filmový život byl dost bohatý, byly tam osobnosti jako pan Beran, doktor Skála, pan Čejka z První brněnské strojírny, Rosťa Bezděk a třeba i Petr Hvižd, který jako student architektury přišel s filmem ÚTOČIŠTĚ.

Měli jsme dobré podmínky, i když filmy jsme si vyvolávali sami. Většinou jsme točili na šestnáctku černobílou, na inverzi. V sobotu jsme natočili film, hraný, hned jsme ho šli vyvolat, počkali jsme, až to uschne, pak jsme to hned sestříhali, následovalo nalepení magnetické stopy, protože jsme si udělali mašinu na magnetickou stopu, ozvučili jsme ho a film byl do týdne v soutěži. Těch filmů bylo poměrně hodně, odhaduju, že jich muselo být asi kolem 35, 50 hraných filmů a reportáží, povětšinou na šestnáctce, protože ta se přece jenom lépe zpracovává, stříhá než superosmička.

Kamera, co držím v ruce, je japonská značka Chinon koupená v 80. letech. Je na svou dobu poměrně slušně vybavená pro amatéra. Jelikož šestnáctku pořád člověk sebou nechtěl tahat, tak se zdálo, že ta osmička, superosmička bude vyhovovat, protože nabízela veškerý možnosti pro amatéra, ať už třeba trikovou tvorbu – jednotlivé obrázky, prolínáčku, kterou každá superosmička neměla, dvě rychlosti 18 a 24 okének za sekundu, slušný transfokátor, i když na široký úhel to nebylo tak ostrý, ale byla to moje vlastní kamera.

Kamera šestnáctka Krasnogorsk, která se sem vozila v 80. letech, byla kamera trošku do nepohody, určitě byla lepší než AK. Dále jsme měli v klubu kamery AK, šestnáctky a většinou jsme jeli na pérový pohon, protože tahat s sebou ty akumulátory, to byla hrůza. Velmi dobrá šestnáctková kamera do kapsy byla Admira electric. Jinak z ostatní techniky šestnáctkové měli jsme v klubu vybavení takové primitivní střížny, vlastně to byla prohlížečka a na ní se stříhalo. Ze začátku jsme všechno lepili normálně škrabáním, to znamená lepidlem, což bylo něco úděsného, a když jsem natáčel film LAKOMOU BARKU, tak těch slepek, to byla úplná katastrofa. Potom jsme si koupili nebo respektive zlaté české ručičky vyrobily kopie šestnáctkové lepičky, která byla pásková. Přesně věrná kopie, kterou kdosi v Brně vyráběl, a tak jsme si ji pořídili. Tu lepičku, pokud někdy používám šestnáctku při projekci, tak ji teda používám dodnes. Ozvučovací aparatura

sestávala z magnetofonu, takový mixážní pult, který jsme si sami vyrobili. Prolínačky z jednoho do druhého magnetofonu byly ze začátku dost primitivní, nicméně pro to do-
datečné ozvučování, synchron jsme nedělali, to vždycky vyhovovalo. Měli jsme osvědče-
né magnetofony Sonet Duo, které fungovaly v podstatě až do konce klubu. Byly tam ně-
jaké polské magnetofony, licence od Grundigu, a v poslední době nám závodní klub
s velkou slávou tenkrát koupil zvukový mixážní pult. To bylo pro nás něco neuvěřitelné-
ho, že se dal upravovat zvuk, vytáhnout výšky a podobně. Z projektorů tam bylo několik
typů, ať těch ze Suchánkovy dílny a potom teda meopřácké, jednak s optickým zázna-
mem zvuku a potom i s magnetickým. Na Meocluby šestnáctky v dnešní době dost vzpo-
mínám, protože když potřebuji kopírovat film na video, tak ty nové promítačky dělají
trošku problém, protože je tam jiná rotační clona, ale jinak tyto projekce už byly poměr-
ně spolehlivé a na Brněnské šestnáctce se promítalo vlastně výhradně s těmito stroji.
Začal jsem vlastně s osmičkou Kodak, kterou bohužel už nemám. Ciné Kodak byla
krásná mašinka, velmi spolehlivá, s jedním objektivem. Tuhle kameru z konce 30. let
jsem měl od táty a natočil jsem s ní jeden ze svých prvních filmů, který se jmenoval
KILOMETR 10. Bylo to v roce 1968. Použili jsme právě toho Kodaka a ještě jednu kame-
ru s transfokátorem. Občas se člověk mohl v Brně dostat ke kameře na Městském kul-
turním středisku, kde měli Paillarda, ale to si pánové z Klubu filmových amatérů chrá-
nili a moc to nechtěli půjčovat. Taky kdo by půjčoval Paillarda, že? My jsme byli
vybavení trošku skromněji, ale měli jsme to na jednom místě, kde se dalo dělat v kte-
roukoli denní dobu. Bývali jsme v klubu, když se dělaly filmy – ozvučovaly, zpracová-
valy, teda střih se dělal vždycky doma, ale konečné ozvučení a úprava se dělala v klu-
bu, a tam jsme bývali hodně dlouho do noci.

Je fakt, že závodní klub První brněnská nám přál, dali nějakou korunu na vybavení i na
film. Tihle pánové tomu dost fandili, kupodivu, i když tam vlastně nebyl ani žádný za-
městnanec z První brněnské. Říkali nám, vy nám děláte reklamu. My jsme totiž dávali
na začátek filmu zaostřovací značku, tedy ne vždycky, to se přiznám, ale dávali jsme tam
znak Prvního Brna. Za to jsme dostávali podporu, která v ostatních brněnských klubech
tak velká nebyla, protože Klub filmových amatérů byl při Městském kulturním středisku
a tam dotace moc žádné nebyly, pak byla První brněnská a ještě závodní klub – Fučíkův
se mu říkalo, ale ten skončil. Takže bylo První Brno a pak Klub filmových amatérů.

Je fakt, že jsme se museli často stěhovat. (...) Nakonec nás přemístili kamsi ke kinu
Lucerna v Brně a když to dostal restituent a nebyly peníze, tak vlastně technika, která
byla přece jen solidní, byla buď vrácena zřizovateli anebo jsme si ji mohli odkoupit.
Pro superosmičky i osmičky jsme měli zvukový projektor Eumig. To byly spolehlivé pro-
jektory, na kterých se dalo dobře ozvučovat. Jak už jsem mluvil o zvukové stopě, šest-
náctku jsme si lepili, ne vždycky, ale tak z 80 procent sami. K tomu se musely používat
pásky, CR pásky, které byly na celuloidovém podkladu, aby to k tomu filmu prostě chyt-
lo. Velký problém byl udělat lepidlo, protože to muselo držet, ale film pod tím se nesměl
skroutit, pak to udělalo kolíbkou a nedalo se na to nahrávat. Velký mág v tomto směru byl
pan Čejka. Ovšem ten měl jednu takovou „vlastnost“, že prostě zapomněl, jak vlastně to
lepidlo namíchal. Jednou se mu to podařilo a až to došlo, tak to bylo zase horší. Když
jsme lepili, byla to strašná strojovna, vždycky to bylo riziko, když se ten film pustil,
prostě kdyby se přetrhla slepka nebo něco. Vždycky kolem toho lítalo nejmíň pět lidí.

U toho stroje byla taková štěrbina, která se musela pročistit, aby lepidlo mohlo téct, musela se hlídat hladina. Na rozdíl od pana doktora Rentze, který měl na lití stopy vlastní metodu patentovanou. Když jsme měli strach, že se to nepovede, tak jsme jeli za ním do Prahy, a tak jsme s ním spolupracovali. U superoosmičky jsme to takto nelepili. Byl tady totiž brněnský amatér, pan Milan Hruška, který měl takový fór, který mu i pan doktor trochu záviděl. On byl schopný stopu nalepit obráceně, to znamená, že už používal polyesterové pásky a bylo to nalepeno vlastně tím magnetickým polem k tomu filmu. Lepidlo, který vymyslel, to prostě sloupl tu podložku, takže to bylo naprosto hladké, jak zrcadlo, a mělo to vynikající vlastnosti záznamu zvuku. Myslím, že nikdo tuhleto loupanou stopu nepřekonal. (...) V Klubu filmových amatérů byli dva technicky zaměření členové, kteří asi od roku 1982 začali točit i filmy s kontaktním zvukem. Sice neměli tu invenci, ale točili kontaktní zvuk například. To v amatérském filmu bylo úplně neuvěřitelné.

Co se týká vyvolávání filmů, jednak nám je vyvolával pan Čejka v První brněnské, měl takový vyvolávací buben, obrovský, kam dal 60 metrů filmu. Pan Čejka byl vlastně jeden ze zakládajících členů klubu První brněnské strojírny a měl velkou technickou zdatnost. Jak skončil, tak jsme si to museli vyvolávat sami. K tomu jsme používali ruské vývojnice. Museli jsme vždycky těch třicet metrů rozstříhnout na půlku, dvakrát patnáct, to byl často jenom jeden záběr, takže se mu nic moc nestalo. Těch vývojnic jsme měli několik. Když bylo zle a potřebovali jsme vyvolat barvu, tak jsme i tu barvu vyvolali, ovšem OrwoChrome ne, ale OrwoColor ano. (...)

První film KILOMETR 10 – byl hraný –, který jsme točili na osmičku normální formát, byl zvukový v tom směru, že jsme měli Eumiga osmičku, zvukového, a přenosný magnetofon, na který jsme si nahrávali ruchy ze železnice. Film je o pochůzkáři, který utahuje šrouby na pražcích tratě směrem na Přerov. Jde, jde, padá sníh, to bylo objednaný na Svatého Petra, na 25. února 1968. Padaly obrovské vločky. Muži je zima, dá si na uši čepici, vlak přijíždí, on ho neslyší a vlak ho přejede. Je tam vynikající atmosféra, díky tomu prostředí, díky tomu sněžení. Bylo to točeno dvěma osmičkami, Kodakem a druhou osmičku měl Michal Smatana, myslím nějakou ruskou mašinku. (...)

Pak jsme točili několik filmů, potom i na šestnáctku. Třeba film SKOK, což byla etuda o chlapci, který se rozešel s děvčetem a jede tramvaj. Seznámí se s tramvajačkou, která řídí tramvaj. To byla jenom taková etudka, kde hrál budoucí profesionální herec Středa z Brna. (...) Pak jsme natáčeli spolu s Grolovou, s Michalem Smatanou reportáž z první missky. Dívka 68 se to jmenovalo. To bylo zajímavé tím, že jsme se tam vůbec dostali. Jitka Grolová si řekla, já se obětuji a přihlásím se do té soutěže. My jsme tam byli jako její doprovod. Tak jsme se dostali mezi ta děvčata. Když se předvýběrová porota ptala na základní znalosti, tak to jsme se pobavili. Ale svým způsobem to byl zajímavý film, protože ona to ozvučila, my jsme tomu nevěřili, protože tam byl synchron, ale ona to nějak dala dohromady a nakonec dělala FAMU – ta Jitka Grolová. Pak jsme natočili v roce 1969 film HRA NA OSUD, kterým jsme se chtěli nějak vyjádřit k roku 1968. Hraný film o dvou milencích přepadených vojáky, které zachrání neznámý příchozí a vyvede je z této situace. Symbolistní film naznačující, že nás někdo z této situace nakonec vyvede. Což se po letech stalo. Ten film získal první cenu na městské soutěži, v krajské soutěži byl první a na celostátní byl ze soutěže vyloučen. (...) Protože jsme se nemohli moc vyjadřovat přímo, tak jsme začali točit filmy symbolistní. Vždycky jsme si našli nějaký

silný symbol a divák, pokud byl chápavý, tak to pochopil. Jeden z nich byl i film POUTA o smyslu života, zda, když někdo provede nějaký přečin, zda se vymaní z jeho důsledků. Hlavnímu hrdinovi se sice podařilo utéci odpovědnosti tohoto světa, ale když na konci filmu má smrtelnou havárii, tak ta pouta má vlastně pořád na rukou. V roce 1971 jsme pokračovali filmem OBOJEK, který se velmi nelíbil představitelům, protože byl natočen volně podle Prouzy. Symbolicky popisoval Komunistickou stranu Československa jako usurpátorku a původkyni všeho zla. Hlavní roli velmi dobře hrála Slávka Urůbková. Byla tam perfektní muzika, perfektní kamera od Michala Smatany. Film byl tak sdělný, že nám ho sebrali a asi teprve po roce mohl soutěžit dál. Jak nám ho vrátili, chtěli, abychom mu přidali vysvětlující titulky, že je proti fašismu. Nám už teda teklo do bot, Michal málem vyletěl ze školy, z filozofické fakulty, tak jsme tam dali – „Věnováno těm, kteří zažili zvůli a krutost fašistických metod.“ V té době jsme to ani nikde nepromítali, říkali jsme si, na co s takovým titulkem, že jo. Ale když ho teď promítáme, tak tam ten titulek je. Ten film byl v roce 1971 na Brněnské šestnáctce, dostal stříbrnou medaili. (...)

Další hraný film CHVILKOVÝ LET z roku asi 1973 měl za téma závislost na drogách. S Michalem Smatanou, který se mnou tvořil nerozlučnou dvojici, jsem natáčel film HANDS UP, což byl film animovaný, ploškový, takže se dělaly i věci tohoto druhu. HRÁČ z roku 1974 je o krutosti lidí projevující se vůči prostředí, vůči zvířatům atd. Pak je tady i loutkový film JACK A HRÁČ, loutkový film, který se točil v klubu. (...)

Zmínil bych reportáže, které jsem točil, např. TAM NA OKRUHU z Velké ceny Československa v Brně, kde jsem sledoval jednotlivé diváky a vlastní závody sloužily vlastně jako stafáž. Použil jsem hudbu z *My fair lady*, ze známé pasáže na dostizích. Mapovali jsme i Jižní Moravu, máme natočené některé povodně – Mušov v roce 1977, teď je tam přehrada, ale my ho máme natočený ještě v původní podobě, kdy tam bývaly zátopy. V roce 1978 jsme natočili film KLOBOUK, to už jsme si dělali trošku legrácky. Hraný film popisuje takovou situaci, kdy jedou pánové na služební cestu a do kupé nastoupí takový trošku hulvát, který se chová arogantně a všechno jim vyhodí a nikdo z nich se nebrání, čímž jsme chtěli naznačit, že lidé by se měli naopak bránit takovému diktátu. Ten film jsme natáčeli ve vlaku na trase z Brna do Blanska a nazpátek. (...)

Amatérská filmařina mě vlastně umožnila velice zajímavé poznávání lidí a prostředí. V těch hraných filmech si člověk mohl zrealizovat svoje názory na věci kolem sebe. Nakonec i v těch reportážích. A přinesla mi i potěšení, že někomu se ty filmy třeba líbily, tedy i potěšení pro okolí. Filmařina jako taková je moc pěkná věc, protože člověk musí u amatérského filmu nejen znát kameru, ale také musí něco vědět o hudbě. Nejlepší je být aktivním hudebníkem. Vytvoří se tak dílo, které jinde, v profesionálním filmu, snad ani není možné.

Přepis výpovědi upravil Jiří Horníček